

הלכות ראש השנה תקפה תקפו קצמ

טוב ב' לתקוע בצד ימין ב' של פז' א' אם אפשר לו בכך ב' משום שנאמר ב' והשמן עומד על ימינו והתקיעה מערבת השמן ב':

ז וטוב שיעמיד פה השופר למעלה ב' ולא יטנו לצדדים ב' שנאמר "עלה אלהים בתרועה וגו'":
ח אם התחיל לתקוע ולא יכול להשלים כל השלשים תקיעות יתקע אחר תחתיו ואם גם השני אינו יכול להשלים ישרים אחר תחתיו וכן לעולם וכולם אינם צריכים לברך לפי שכבר נפטרו כולם בכרבת הראשון ב' ואפילו אם הראשון לא היה יכול לתקוע אפילו תקיעה אחת ב' אע"פ לא היתה ברכתו לבטלה ב' כיון שכוונתו היתה בברכתו להוציא כל השומעין וא"כ התוקעין אחרונים וכל הקהל ששמעו ברכתו אינם צריכים עוד לברך ב'. אבל אם בא לתקוע תחתיו מי שלא שמע ברכתו צריך לברך קודם שיתקע ב' שהרי הוא לא יצא בברכת הראשון:

ט כמה דברים אמורים כשתוקע זה לא יצא עדיין די חובתו שלא שמע עדיין כל התקיעות אבל אם כבר יצא די חובתו ששמע כבר כל התקיעות כבית הכנסת אחרת אינו צריך לברך קודם שיתקע שהרי הצבור שמעו כבר הברכה מן התוקע הראשון ב':

י נהגין שהמפלפל שחרית מקרא סדר התקיעות לפני התוקע מלה במלה כדי שלא ישעה בתקיעותיו ומנהג יפה הוא ב' ועיין בס' תק"צ ב':

יא (אסור לימול שכר לתקוע שופר בראש השנה אפילו שכרוהו מערב יו"ט לפי שהוא נוטל שכר יו"ט ב' ואסור ממעם שנתבאר בס' ש"י ע"ש ואם נמל אינו רואה סימן ברכה ב' מאותו שכר ב' לעולם):

תקפו דיני שופר של ראש השנה ובו ב"ו סעיפים:

א שופר של ראש השנה מצותו שיהיה כפוף ב' כדי שיכפפו את לבם להקב"ה בתפלה ב'.

בכרבה (אף שהם כבר בירכו). ומטק שלא לעשות כד הנכריכות בהדלקת הנרות, משא"כ בשופר ובדיקת חמץ שאין שם מנהג יש להגב שאין לברך. ועוד אופן מביא לעיל סי' תלב בק"א שם בה"ג, שנה שהתוקע כבר שמע התקיעות עם הברכה מועיל גם לתקיעות אלו. וראה קובץ יגיל תורה (ג' ב' ע' לה. ו' ע' ג).
מז דרכי משה ס"ק ב' דמ"א ס"ד. ד"א סק"א. ומנהג ח"ב שאינו מקראי בדיבור אלא מורה באצבעו בסדרו (ספר המנהגים – ח"ב ע' 56).
מח סעי' מר"ט (אם מצע בסדר התקיעות).
מט טור בשם אה"י ה"ד ח"אל (ר"ט). מרדכי בתובת רמ"ו קפ"ט בשם ה"ד בירך.
נ סעיף יא. ושם הביא שיש אמורים שבמקום מצוה לא נטרו (ברעת המרדכי בתובת רמ"ו קפ"ט בשם ה"ד שמואל) ושכן המנהג להקל. וראה גם לעיל סי' תקכו ס"ד. וראה הק"י הלכות ח"א לב, ב.
נא פסחים ג' ב' (שבר המתורגמנין). ב"י ד"ה ולא ידעתי (לדעת המתורים). שו"ע ס"ח ס"ח. מ"א ס"ק יב (לדעת המתורים). וכו"ה לעיל סי' שו (לדעת המתורים).
נב ראה לעיל סי' רנא ס"א. סי' תמ"ט וכו'.

סימן תקפו

א רבי לוי בגמרא. כו. ב' מור וש"ע ס"א.
ב ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ד. מור ולבש ס"א.

לב במונחים השלחן בתב שבאן מתחיל ס"ב.
לג מנחמים (פרטא) ר"ה (ע' צ). דמ"א ס"ב.
לד מ"א סק"ד.
לה רמ"א שם.
לו וכו"ה ג' א. מנחמים שם. מ"א שם.
לז ראה ר"ה מו, רע"ב לקמן סי' תקצב ס"ו (במנומר).
משה ברורה שנת"צ אות ה"ה לק"ש ח"ב ע' 223 והערה 18. שלחן התק"י ח"ב ע' קנ"ק.
לח וירח סוס"פ. רא. מרדכי ה"ל שופר (ע' רפח). רמ"א ס"ב.
לט דמ"א סק"ה.
מ תהלים מו, ו.
מא מ"מ פ"ג ה"א בשם רבנו דאי. ראב"ה סי' תקנב (ע' 263) בשם כמה פוסקים. רא"ש פ"ד סוס"פ יא. מור בשם ר"י. שו"ע ס"ג.
מב רא"ש שם. מור וש"ע שם.
מג מור וש"ע שם.
מד ראה ב"י ד"ה וכו"ה רבנו וברכה. לבוש ס"ג.
מה ב"י מרדכי ואם. וראה לעיל סי' רמ"ק סק"ה מר"ה וכו"ה.

מו עולת שבת ס"ב. אלה זמא סק"ד. וכו"ה לעיל תלב ח"ב. וק"א שם ס"ק ב' (שגזיח מכלל גם לענין בדיקת חמץ). ודעה א' לדעיל סי' רמ"ט סוס"פ וק"א ס"ק ה. וראה דעה ב' שם, שגם המחזיק לתקוע להם מרין ערבות חייב

הלבנות ראש השנה תקפו

וכל השופרות הכפופים בשירים חוץ משל פרה¹ ושל שור² מפני שאינו נקרא שופר אלא קרן³ שנאמר⁴ בכור שורו וגו' וקרני ראם קרניו והוא הדין קרני רוב החיות שהם עצם אחד⁵ ואין שמם שופר שאין נקרא שופר אלא קרנים החלולים שיש להם זכרות כפנים ונקלף גידן⁶ מן הזכרות⁷ כגון של כבשים ואילים ועוים⁸ כי שופר הוא מלשון שפופרת⁹ אבל קרני רוב החיות הם עצם אחד ופסולין אפילו בדיעבד כמו של פרה ושל שור:

ב ומצוה מן המובחר לתקוע בשופר של איל¹⁰ כדי שיזכור לנו עקדת יצחק¹¹ אבל אם אין לו שופר של איל יוצא בשאר מינים¹² חוץ משל פרה וכיצונו בוי"ו ואפילו כפשוטו אם אין לו כפוף¹³ שלא אמרו כפוף אלא לכתחלה אבל בדיעבד¹⁴ אם תקע כפשוטו יצא וזה שאין לו כפוף הרי זה כדיעבד¹⁵:

ג שופר מבמהמא מנא¹⁶ יש לפסול¹⁷ אפילו בדיעבד¹⁸ לפי שלא הוכשרו למלאכת שמים אלא מחרים בלבד¹⁹:

ד הגזל שופר ותקע בו יצא²⁰ אפילו לא נתייאשו הבעלים ממנו²¹ ואינו דומה ללולב²² ומצוה²³ וציצית²⁴ הגוללים לפי מצות השופר²⁵ אינו אלא השמיעה בלבד ואין בשמיעת קול דין גזל שהרי בשמיעתו אינו נוגע בשופר כלל ולפיכך אע"פ שתקע בו באיסור גזל כיון שבעיקר המצוה דהיינו השמיעה אין בה איסור גזל יצא ידי חובתו²⁶.

ומכל מקום כיון שעל ידי גזל באה המצוה אליו לא יבדל עליה כיון מצוה הבאה בעבירה²⁷ שנתבאר בס"י²⁸ ו"א²⁹ ? ובס"י תרמ"ט³⁰ ע"ש:

ה מותר ליטול שופר של חבירו שלא מדעתו לתקוע בו תקיעה של מצוה ומכרך עליו³¹ דמן הסתם נוח לו לאדם שיעשו מצוה בממונו בדבר שאין בו חסרון כיס כמ"ש בס"י³² ע"ש:

ו התוקע בשופר של עבודה זרה של ישראל³³ כגון שהשתחוה להשופר³⁴ לא יצא משום

כב גמרא כה, א (שלא אמרו אלא כבתולי מוכתת שיעוריה, ובדלקתן ס"ה). ירושלמי מוכה פ"ג ה"א, כרכי אלעד ורכי היא ורכי יספה (ראה ב"י ד"ה כתבו תהות אשרי). רמב"ם פ"א הל"ג. רא"ש פ"ג ס"י. מור וש"ע ס"ב.
כג מור וש"ע שם.
כד בדלקתן ס"י תרמ"ט ס"ד.
כה כדלעיל ס"י תנד ס"ט.
כו כדלעיל ס"י א' מ"א.
כז ראה לעיל ס"י תפ"ה.
כח רבי אלעזר בירושלמי שם. רמב"ם ומגיד משנה שם. מ"א ס"ק ד.
כט ח"א שם. וראה שדי חמד אס"ד מערכת ר"ה ס' ב אות ל. גידיל תורה (ג). נה ע' שני.
ל סעף יב.
לא ס"ה. וכן בס"י תנד ס"ה.
לב ח"א סק"ד.
לג ס"ט, תש"ג.
לד גמרא תולין פ"ג, מוע"א. רא"ש פ"ג ס"י. מור וש"ע ס"ג.
לה ראה לעיל ס"י יא ס"ג (כשהשתחוה במחובר למעל) (חיים). לקטן ס"י תרמ"ט ס"א (שקנה אותה מיד עובדיה).

ג משנה ב, א. מור וש"ע שם.
ד מ"א ס"ב.
ה גמרא שם. מ"א שם.
ו דברים לג, ה. גמרא שם. לבוש שם.
ז תוס' שם ד"ה חוץ. רמב"ן שם ד"ה ולי נראה. מור וש"ע שם.
ח בקונטרס השלחן הגיה: גילדן.
ט רמב"ן שם. וראה גם לקטן ס"ג.
י מור.
יא ר"ן (ג, א) ד"ה וכתבו. לבוש שם.
יב רבי אבהו בנמוא טו, א. רא"ש פ"ג ס"י א. מור (מצוה מן המצוה) וש"ע ס"א (מצותו). ב"י ד"ה וביש רבנו נמצא. ס"א סק"א (מצוה מן המצוה).
יג גמרא שם. רא"ש מור ופ"ו שם. מ"א ס"ק א.
יד רא"ש שם. מור וב"י ד"ה והשתא.
טו כדלעיל ס"א.
טז מור.
יז רא"ש שם. מור וש"ע שם.
יח ב"י שם.
יט ר"ן (ג, א) ד"ה ומיהו (שנחטפין). דרכי משה ס"ק א (מוב לזהמיר). רמ"א ס"א (פסול).
כ אלה ונאט סק"ב.
כא שבת כה, ב. ר"ן שם. לבוש מ"א ס"א. מ"א ס"ק ג. וראה גם לעיל ס"י לב ס"ד וש"נ.

הלכות ראש השנה תקפו

רא

דשופר צריך שיהא בו מפה כמו שיתבאר¹² וזה שהוא עומד לישוף שהרי עבודה וזה של ישראל אפילו אם יבמלנה נוי אינה מבוטלת כמ"ש ביו"ד סי' קל"א¹⁷ וצריך לשרפה וכל העומד לישוף הרי הוא ככבר נשרף וא"כ אין בו שיעור¹⁸ מפה:

חסר¹⁹

ז וכן הדין²⁰ אם הסדק הוא רחב וכשמדבקו בדבק ניכר הדבק בין הסדקים מפני שהוא סותם את החלל שבניהם דינו כסותם נקב כדבר שאינו ממין השופר²¹ שנתבאר למעלה²²:

ח נסדק מיעוט אורך השופר ונשאר רוב ארכו שלם²³ ולא דבקו בדבק ולא חיברם באויר²⁴ יש אומרים שדינם כניקב שאפילו לא נשתתף מסוים הסדק עד מקום הנחת הפה כדי שיעור שופר²⁵ כשר כמו שנתבאר²⁶ ויש אומרים²⁷ שאינו דומה לניקב נקב שיש בו חסרון מגוף השופר שיש מקום להרוח שזחמת התקיעה להכנס שם דרך החסרון ויוצא החוצה ואינו מתחזק להסדק השופר משא"כ בסדק שאין בו חסרון מגוף השופר ואין מקום להרוח לצאת שם ועל כן הוא מתחזק ומסדק הסדק יותר²⁸ וסופו להסדק כל אורך השופר²⁹ ולפיכך אפילו אם לא נסדק אלא כל שהוא פסול לפי שאין שם שופר עליו³⁰ כיון שסופו להסדק כולו³¹ ואם הדקו הרבה בחוט או במשיחה כשר שהרי החוט מעמידו שלא יתבקע יותר³².

ולענין הלכה יש להחמיר כסבא האחרונה אבל בשעת הדחק שאין שופר אחר מצוי יש לסמוך על סבא הראשונה:

ט נסדק השופר לרחבו³³ דהיינו סביב הקיפו³⁴ אם הסדק הוא מיעוט³⁵ היקף השופר ונשתתף רוב הקיפו באותו מקום שלם כשר אפילו אם נשתנה קולו מכמות שהיה קודם שנסדק³⁶ שכל הקולות כשירים בשופר³⁷ ואפילו אין בסדק חסרון מגוף השופר שאין שם מקום לרוח לצאת לפי שאין הרוח מסדק יותר אלא אם כן נסדק לארכו³⁸.

אבל אם לא נשתתף רוב הקיפו שלם אם אין מהסדק עד מקום הנחת הפה כדי שיעור

לו ספק יג.

לז סתנן זה בשוע"ק לא הגיע לדינו, וראה מור ושוע"ק סי"ב.

לא חולין שם פמ, תע"ב ורש"י שם ד"ה שיעורא. ר"ה כה, א (כצל יני תנוחה) ורש"י שם ר"ה כתותי. וראה גם לעיל סי' שטז. ס"ח. לקמן סי' תרכט ס"א. וראה קובץ דברי תורה ג' ע' מז.

לט דינו שופר של ע"ז של נכרי (ראה לקמן סי' תרמט ס"א א"ד ב' מונים. ומצ"ח לכאן, שנתבאר כ"ז), ושאר הדינים שבשוע"ק סקפים ד"ו והחלת ס"ח.

מ כמו בנסדק לארכו דבקו בחתיכה אחרת שאינו מנו, שפסול, כמבואר ברא"ש פ"ג סי' ב. ובמור, כן הדין כ"י.

מא חתומות רא"ש שם. וסוד וז"א סק"ד.

מב ספקה לא בשוע"ק לא הגיע לדינו, וראה מור שרע"ט ס"ז.

מג מ"ז פ"א ה"ה בשם הרבה מן הגמרישם. דעה ה"ב בש"ע ס"ח.

מד ראה שוע"ק ס"ח ב' דעות, אי כשר בדבק, או דוקא שדבקו בעצמו באור עד שנשרף ודבר קצתו זה עם זה (ונתבאר לעיל, בסעיפים ההסרים).

מח תוס' כה, ב ד"ה נסדק לארכו. ב"י ד"ה נסדק בשם רא"ש בבאוור לסמ"ג הל' שופר (ג, ג) ד"ה נסדק (אפילו לא נשתתף שיעור שופר). ז"א סק"ב.

מו ספקה זה בשוע"ק (שנבאר דין נקב) לא הגיע לדינו, וראה שוע"ק פ"ג (עשתידי רוב), ופ"ז סק"ז (אף שלא נשתתף שיעור שופר).

מז רא"ש פ"ג סי' ו בשם ש מפרישים. ר"ן (ו, ב) ד"ה מתנתין, בשם רבנו יונה. מור. דעה א' בשוע"ק שם. ז"א סק"א.

מח רא"ש שם. לבוש ס"ח. פ"ז שם.

נ ראה תוס' כו, א ד"ה שופר.

נא לבוש שם.

נב ר"ן שם, בשם דרשת האד"ב לר"ה (לגדון) ע' לה.

נבא בכל בו סי' ס"ב (כג, ג). שו"ע שם.

נג גמרא [ברייתא] כו, ב. מור ושוע"ק ס"ז.

נד רש"י שם ד"ה נסדק. פ"ז סק"ג.

נה רא"ש פ"ג סי' ו. מור ושוע"ק שם.

נו פ"ז ס"ח א (אפילו לאסורים בנקוב).

נז ברייתא שם. מור ושוע"ק פ"ג. וראה גם לקמן ס"ח.

נח פ"ז סק"א.

הלכות ראש השנה תקפו

שופר פסול^ט דכיון שנמדק רובו הרי הוא כאלו נחתך כולו באותו מקום^{טו} וא"כ הרי נחסר השופר משיעורו ולפיכך אע"פ שלא נשתנה קולו מכמות שהיה קודם שנמדק פסול אבל אם יש מהדק עד מקום הנחת הפה כדי שיעור שופר^{טז} אע"פ שגשתנה קולו מכמות שהיה קודם שנמדק כשר ואף על פי שהקול יוצא דרך החלק שלמעלה מהדק^{טז} אין פוסלין אותו משום קול שופר ודבר אחר^{טז} או משום קול שני שופרות^{טז} דכיון שבשעת עשיית השופר היה זה החלק מחובר לעיקר השופר ולא נפרד ממנו לעולם^{טז} לכן הן נחשבו כשופר אחד לענין זה שלא לפוסלן משום שני שופרות אבל מכל מקום אינן נחשבו כשופר אחד לגמרי כדי להשלים לשיעור שופר כיון שנמדקו ונפרדו זה מזה ברוב היקף:

י דיבק שברי שופר זה עם זה ועשה מהם שופר אחד שלם פסול^{טז} לפי שאין זה קרוי שופר^{טז} ואפילו יש בשבר שבנגד פיו שיעור שופר^{טז} שלם מכל צדדיו^{טז} אעפ"כ הוא נפסל מחמת השברים הנוספים על שבר זה שהקול יוצא דרך שם^ע והתורה אמרה^{טז} קול היוצא משופר אחר ולא היוצא משני שופרות^{טז}:

יא וכן מטעם זה^{טז} אם הוסיף כל שהוא^{טז} על אורך השופר שלם^{טז} בענין שהקול יוצא דרך התוספת ההיא^{טז} בין שהתוספת ממין השופר בין שאינו ממין השופר^{טז} בין שהוסיף בצד הקצר בין שהוסיף בצד הרחב פסול מטעם שנתבאר^{טז}:

יב הפכו ותקע בו לא יצא^{טז} בין שהפכו כדרך שהופכין חלוק שהחזיר פנימיות השופר לחיות חיצוניותו וחיצוניותו להיות פנימיותו^{טז} בין שהניחו כמות שהיה אלא שהרחיב את צד הקצר שלו וקיצר את הרחב^{טז} ברותחין^{טז} ותקע בין בצד הקצר בין בצד הרחב^{טז} שהיה קצר מתחלה לא יצא שנאמר^{טז} והעברת שופר וגו' כדרך העברתו^{טז} שהאל מעבירו בראשו מהיים^{טז} פרט להפך^{טז} ועיין בס' תק"צ^{טז}:

יג היה ארך וקצרו^{טז} אם נשאר בו שיעור שופר^{טז} כשר.

וכמה שיעור שופר מנפח^{טז} כדי שיאחזנו^{טז} התוקע^{טז} בידו דהיינו בד' אצבעותיו בינונים^{טז}

עח מעוף, ממנע שפר אחד ולא שני שופרות (במינו ובאני מינו, ראה לקמן סי"ז – ממנע קול שופר ודבר אחר).

עט גמרא (בריתא) כו, ב. מור ושילע סי"ב.

פ רב פפא שם, ובפירוש ר"א ברא"ש פ"ג סי' ד, ור"ן (ג, ב) ד"ה גמרא, בשם הרשב"א ר"ה ה"א, טוד ושור"ט שם.

פא רב פפא שם, מור ושילע שם.

פב רש"י שם ד"ה שקיצר.

פג ראה רמ"א סי"ב, ור"ן שם.

פד ויקרא כה, מ.

פה רב מתנה בגמרא שם.

פו רש"י שם ר"ה ותעברת. לבוש ס"ב מ"ז סקצ"א.

פז רש"י לה, א ד"ה דרך (למענוני הפכו). בקונטרס השלחן הגה: להפך.

פח מעוף כ. וראה שרי חמד אס"ד מערכת ר"ה סי' ב אות לה.

פט גמרא (בריתא) כו, ב. מור ושילע סי"ב.

צ ר"ן (ג, ב) א ד"ה דרך אריך, מור ושילע שם.

צא נדה כו, א. רא"ש פ"ג סי' ג. מור ושילע סי"ב, וראה תניא אנה"ק סי' י.

צב רשב"ג ר"ה כו, ב. נדה שם. רמב"ם פ"א ה"ה. רא"ש שם. מור.

צג רא"ש שם. לבוש סי"ט.

צד ר"ן (א, ג) ד"ה כדי. מור. לבוש שם.

נט גמרא (בריתא) שם רש"י ר"ה אם נשתיר. מור ושילע שם.

ס רש"י שם. רא"ש שם. ר"ן (א, ג) ד"ה אם. לבוש סי"ט. מ"ז סקצ"א. מ"א ס"ק ח.

סא בריתא שם, בפירוש רש"י ור"ן שם. מור ושילע שם.

סב ט"ז סקצ"ד.

סג ראה ב"י ד"ה ניקב וסתמו. לקמן סוף סמ"א.

סד מ"ז שם. ובדלקטן ס"א"א.

סה מ"ז שם.

סז משנה כז. סעי"א. מור ושילע סי"ב.

סח חוס' שם ד"ה שופר.

סח מור ושילע שם.

סט מ"א סקצ"א.

ע רא"ש פ"ג סי' ב.

עא ראה גמרא כו, א.

עב עש"י כו, מנ"א ד"ה פסול. רא"ש שם. לבוש סי"ב. מ"ז ס"ק מו. וראה גם לקמן סי"ב.

עג רא"ש שם סי' ד בסופו. ר"ן (ג, ב) ד"ה הוסיף. לבוש סי"א.

עד גמרא (בריתא) כו, ב. מור ושילע סי"א.

עה רא"ש שם. מור ושילע שם.

עו כדלעיל סי"ב.

עז בריתא שם. מור ושילע שם.

הלכות ראש השנה תקפו

הג

ויראה השופר מכאן ומכאן^{טז} שהמטפה הוא ד' אצבעות גדולין^{טז} כדי שלא יאמרו לתך ידו הוא תוקע^{טז} ואפילו אם התוקע הוא אדם גדול ואין השופר נראה מתוך ידו אף על פי כן אין צריך יותר ממטפה של אדם כינוי^{טז} דהיינו ד' גדולין ומודדין במקום הרכב של הגדול^{טז} כמיש' בסו' ו"א^ק וכן הדין בכל אצבעות שבתורה^{קכ}:

יד גדרו בין מבפנים בין מבחוץ עד שעשאו דק מאוד כמו גלד כשר^{קכ} ואע"פ שאינו כדרך שהאיל מעבירו בראשו ממש מכל מקום כיון שהוא כדרך צמיחתו בראש האיל נקרא כדרך העברתו ולא מיעטו אלא אם הפכו ששינה אותו מדרך צמיחתו בראש האיל^{קכ}:

מזו אם הוציא הזכרות מן הקרן ועשה ממנו שופר כגון שנוקב בו פסול^{קכ} לפי שאין נקרא שופר אלא דבר שהוא חלול במבעו ששופר הוא לשון שפופרת והזכרות כיון שאינו חלול במבעו אינו נקרא שופר^{קכ} אבל אם לא הוציא הזכרות מן הקרן אלא נקב בו נקב כשר^{קכ} ואפילו לכתחלה מותר לעשות כן^{קכ} ואפילו הזכרות מפסיק בין הקול להרבה החלול במבעו שנקרא שופר אין בכך כלום דמין בנינו אינו הוציץ^{קכ} והרי הוא כמו שלא היה שם זכרות כלל:

מזו צריך שלא יהא שום הפסק בין פי התוקע להשופר^{קכ} לפיכך אם ציפתו והב במקום הנחת הפה^{קכ} כדי לצאתו^{קכ} אפילו אם הציפי הוא באורך השופר אם הוא מיד סמוך לראשו בצד הקצר פסול^{קכ} לפי שהתוקע מכניס קצתו בפיו ושפתו מכסה עליו ונמצא הוזהב הוציץ בין שפתו לשופר^{קכ} אבל אם הציפי הוא רחוק מפי התוקע כשר^{קכ} כמה דברים אמורים כשלא נשתנה קולו מחמת הציפי^{קכ} או שאינו יודע אם נשתנה דמין הסתם לא נשתנה קולו בשביל ציפיו כל שהוא^{קכ} אבל אם יודע שגשתנה הקול מחמת הציפי ואע"פ שהשינוי הוא מעט פסול לפי שאין קול שופר לבד אלא קול שופר וקול דבר אחר דהיינו הציפי^{קכ}:

יז כמה דברים אמורים כשהציפי הוא הוספה על עובי השופר או על רחבו אבל אם הוא הוספה על ארכו אפילו בצד הרכב שלו אם נתן שם זהב משהו על עובי השופר בענין שנתאך השופר משהו פסול^{קכ} אע"פ שלא נשתנה קולו^{קכ} כלל ממעט שנתבאר למעלה^{קכ}:

קט מ"ט פ"א ה"ג, ופור, בשם הרמב"ן בדרשה ל"ה (כתבי הרמב"ן ח"א ע' רלו). הובא ב"י ד"ה ונ"ש וש מפרשים. לבוש ס"ח.
קד ברייתא כג, ב. דמ"ח שם. טור ושו"ע סמ"ג.
קיא ראה לקמן סי' תרנ"א ונבי ונפילת לולב. וראה מ"ט תוי"ט.
קיב רמב"ן שם. רא"ש פ"ג סי' ג. מור ודעה הב' בשו"ע שם. לבוש שם.
קיד רמב"ן שם. טור ולבוש שם.
קיד ברייתא שם, לפרוש הרא"ש שם. מור ושול"ע שם.
קטו גמרא [בריתא] שם. מור ושול"ע שם.
קטז רא"ש פ"ג סי' ג. ח"א סק"א.
קז רא"ש שם סי' ת (לענין ניקב וסתנו שלא בנינו, שבשו"ע סי'). רבנו ירוחם נ"ז ח"ב (גמ', ב) לענין ציפי (זהב). לבוש ס"ה.
קיח תוס' כג, ב ד"ה ציפתו. רא"ש פ"ג סי' ג. טור ושו"ע ס"ה. ומדלעיל סי' א (כשאנו בנינו).
קיט מור ולבוש ס"ח.
קכ ס"פ ר"א, דהיי קול שופר הרב ארז (לבוש שם).

צה רשב"ג שם ושם. רמב"ם שם. רא"ש שם. מור.
צו מנחות מא, ב. ר"ן שם. מור.
צז רא"ש שם. לבוש סוף סמ"ט.
צח ר"ן שם. טור. מ"א סק"ה.
צט ח"א שם.
ק סוף ס"ה.
קא רמב"ם הל' שתי פ"ה הלכה לו. ודלעיל סי' לב סמ"ג וש"נ.
קב גמרא [בריתא] כז, ב. מור ושול"ע ס"ד.
קג ב"י ד"ה ונ"ש אם נשאר, בשם הרא"ם בבאורו למ"ג הל' שופר (ג, ג). לבוש ס"ד.
קד ר"ן (ג, א) ד"ה וכתב. מור ושול"ע סמ"ג.
קה ר"ן שם. ב"י ד"ה ונ"ש רבנו אבא אם הוציא. לבוש סמ"ג. מ"ז סק"ו. וראה גם לעיל סי' א.
קו גמרא כז, ב. רש"י שם ד"ה שקדחו. מור ושול"ע שם.
קז ב"י ד"ה נרסנין בשם הירושלמי פ"ג סוף הל' מ"א ס"ק כ. פ"ח סמ"ג.
קח רב אשי בגמרא שם. רמב"ם פ"א הל' רא"ש פ"ג סי' ג. וראה גם לעיל סי' תתק סכ"ג. לקמן סי' תרנ"א ס"ה.

הלכות ראש השנה תקפו

יד המציירים בשופר צורות כדי לנאותו לא יפה הן עושין אע"פ שאין כולו מצופה במיני הצירוף לפעמים הקול משתנה ^{קכא} אבל מותר לחקוק בשופר עצמו צורות כדי לנאותו ^{קכב} שאפילו אם ישתנה קולו על ידי כן אין בכך כלום שאין כאן קול מן דבר אחר אלא קול השופר לבד ^{קכג} וכל הקולות כשרים בשופר ^{קכד}:

יט הרוחק את השופר מעט מפיו ונפה בו ותקע לא יצא ידי חובתו כיון שיש הפסק מעט בין פיו לשופר ^{קכה}:

כ נתן שופר בתוך שופר אם שמע קול פנימי ^{קכו} לבד כגון שבצד הקצר הוא בולט יותר מן החיצון ונתן הפנימי בפיו ותקע ^{קכז} ובצד הרחב אין החיצון בולט יותר מן הפנימי אלא הפנימי בולט יותר ^{קכח} או ששניהם שווין ^{קכט} דנמצא שאין בתקיעה זו שום הערבות קול מן החיצון אלא מן הפנימי לבד לפיכך יצא ידי חובתו שאין כאן אלא קול שופר אחד והוא שלא נשתנה קולו מחמת שהוא נתון בתוך החיצון אבל אם נשתנה קולו ^{קל} או שהחיצון בצד הרחב שלו בולט יותר מן הפנימי ^{קלא} או שבצד הקצר שלו הם שווים ^{קלב} דאז או אפשר שלא שמע אלא קול שניהם ^{קלג} לא יצא ^{קלד} דקול שופר אחד אמרה תורה ולא קול שני שופרות ^{קלז}:

כא כל דבר הפוסל ביום ראשון בשופר פוסל גם ביום שני ^{קלח} אע"פ שאינו אלא מדבריהם ^{קלז}:

כב שופר של ראש השנה אין מחללין עליו יו"ט ^{קלח} מפני שיו"ט הוא עשה ולא תעשה כמו"ש בס' תצ"ח ^{קלז} ואין עשה דשופר דוחה את לא תעשה ועשה ^{קל} ואפילו בדבר שאיסורו אינו אלא מדרבנן אין מחללין עליו ^{קלא} לפי שחכמים השוו את דבריהם לשל תורה ^{קלב} והעמידו דבריהם לבטל דברי תורה בשב ואל תעשה ^{קלג}:

כג כיצד היה השופר בראש האילן או מעבר הנהר ואין לו שופר אחר אלא הוא ^{קלד} אינו עולה באילן ואינו שם על פני המים ^{קלה} כדי להביאו ^{קלז} ואם נפל עליו גל של אבנים ^{קלח} אסור לטלטל האבנים כדי ליטלו ^{קלח} ואין לילך חוץ לתחום ^{קלט} כדי לשמוע קול שופר ^{קל} ואין צריך לומר שאין מביאין אותו מחוץ לתחום ^{קלא}:

- קכא** תחבין בדרשה לית' (כתבו הרב"ב ח"א ע' רלו), טור וש"ע סי"ג.
- קכב** ב"י ד"ה גמ"ש בשם הרשב"א, רמ"א סי"ג.
- קכג** לבוש סי"ג.
- קכד** ברייתא ב. ב. מור וש"ע סי"ג, ראה גם לעיל סי"ג.
- קכה** תחבין שם, טור וש"ע סי"ג.
- קכו** גמרא (בבב"א) ב. ב. מור וש"ע סי"ג.
- קכז** רא"ש פ"ג סי' ד, ר"ן (ג ב) ד"ה אם קול, מור וש"ע שם.
- קכח** ב"י סו"ה נתן שופר, ש"ע שם.
- קכט** דרכי משה סי"ג, ה, רמ"א סי"ג, ט"ז סק"מ.
- קל** רא"ש שם, מור וש"ע שם.
- קלא** דרכי משה שם.
- קלב** מור.
- קלג** רא"ש שם, מור, לבוש סי"ב.
- קלד** ברייתא שם, רא"ש שם, מור.
- קלה** רא"ש שם, מור ולבוש סי"ב, גמ"א סי"ב, וכולקול סי"ג.
- קלז** ד"ה ש"י שם ד"ה שופר, ב"י ד"ה נפל, לבוש סי"א.
- קלח** טור, ב"י שם, לבוש שם.
- קכא** (כתבו הרב"ב ח"א ע' רלו), טור וש"ע סי"ג.
- קכב** ב"י ד"ה גמ"ש בשם הרשב"א, רמ"א סי"ג.
- קכג** לבוש סי"ג.
- קכד** ברייתא ב. ב. מור וש"ע סי"ג, ראה גם לעיל סי"ג.
- קכה** תחבין שם, טור וש"ע סי"ג.
- קכו** גמרא (בבב"א) ב. ב. מור וש"ע סי"ג.
- קכז** רא"ש פ"ג סי' ד, ר"ן (ג ב) ד"ה אם קול, מור וש"ע שם.
- קכח** ב"י סו"ה נתן שופר, ש"ע שם.
- קכט** דרכי משה סי"ג, ה, רמ"א סי"ג, ט"ז סק"מ.
- קל** רא"ש שם, מור וש"ע שם.
- קלא** דרכי משה שם.
- קלב** מור.
- קלג** רא"ש שם, מור, לבוש סי"ב.
- קלד** ברייתא שם, רא"ש שם, מור.
- קלה** רא"ש שם, מור ולבוש סי"ב, גמ"א סי"ב, וכולקול סי"ג.
- קלז** ד"ה ש"י שם ד"ה שופר, ב"י ד"ה נפל, לבוש סי"א.
- קלח** טור, ב"י שם, לבוש שם.

הלכות ראש השנה תקפו

רה

כד כמה דברים אמורים ע"י ישראל אבל ע"י נכרי מותר לעשות כל דבר שאיסורו אינו אלא מדברי סופרים ^{קכג} כגון לעלות באילן ^{קכד} ולהביאו מחוץ לתחום ^{קכז} וכל כיוצא בזה אבל אסור לומר לנכרי לעשות מלאכה גמורה בשבילי ^{קכח}.

ומכל מקום אם הנכרי עשה מעצמו מלאכה גמורה כגון שעשה שופר ביו"ט מותר לתקוע בו ^{קכט} ואע"פ שעשה בשביל ישראל ואין חוששין שמא יאמר הישראל לנכרי לעשותו ^{קל} אין חוששין לזה אלא בדבר שיש הנאה לנוף אדם אבל המצות שלא נתנו להנאת הנוף ^{קל} אין חוששין שיעבור עבירה כדי לקיים המצוה ^{קל}:

כה, כמה דברים אמורים כשעשה הנכרי השופר מקרן שלו דאין בו משום איסור גולד ביו"ט ^{קל} כיון שבין השמשות היה הקרן ביד הנכרי והנכרי לא הקצה דעתו מלעשות ממנו שופר שהרי בידו וברשותו הוא לעשות ממנו מה שירצה ^{קל}.

אבל אם עשה נכרי שופר ביו"ט מקרן של ישראל כיון שבין השמשות לא היה הקרן עומד לעשות ממנו שופר שהרי לא היה ברשותו של נכרי ^{קל} א"כ זה השופר הוא גולד ביו"ט ואסור הישראל למלמלו כדי לתקוע בו ^{קל} שאין דוחין שבות מפני תקיעת שופר ^{קל}.

ומכל מקום אם אין שם שופר אחר אלא הוא מותר לתקוע בו ויש לסמוך על המתירין ^{קל} גולד כיום טוב כדי שלא לבטל מצות עשה של תורה:

כו אם נכרי הביא שופר כיום טוב מחוץ לתחום בשביל ישראל ^{קל} אפילו הביאו מחוץ ל"ב מיל ^{קל} מותר לתקוע בו אף הישראל שהובא בשבילו ^{קל} אפילו להאומרים ^{קל} דחוץ ל"ב מיל יש איסור תחומין מן התורה ^{קל} שהרי דבר הבא מחוץ לתחום מותר במלמול ואינו אסור אלא כאכילה או כהנאה דהיינו להשתמש בו ^{קל} כמ"ש בס"י תקמ"ז ^{קל} וזה שתוקע בו תקיעה של מצוה אין זו חשובה הנאה כלל ^{קל} כמו שנתבאר למעלה ^{קל}.

ומכל מקום צריך ליהדר שלא ימלמלו חוץ לד' אמות ^{קל} ועל דרך שנתבאר בס"י תקמ"ז ^{קל} ועיין שם בסוף הסימן ^{קל}:

קכג טור בשם ה"ר יונה, נכרסת ב"י ד"ת וכתב ה"ר יונה שו"ע סכ"א, וראה גם לעיל ס"י שו"ב.

קכד קנג שו"ע שם.
קכז הגהת הלבוש סכ"ב, מ"א סקב"ד, וזכ"ח לקמן ס"י תקנ"ג ס"ב (אפילו לצורך דרבנן).

קכח כ"י שם, לבוש סכ"א.
קכט קנו מודדו מוכה רמז תשמז, שו"ע סכ"ב.
קל כדלעיל ס"י רמז ט"ז וש"נ.

קלא קנז ר"ח כח, א, וראה גם שו"ע ס"ה (שלא הגיע לידנו בשו"ע"ד), מ"ז ס"ק ד, לעיל ס"י קב"ט ס"ט, ס"י תנה ס"ח, לקמן ס"י תקנ"ג ס"י תרנ"ט ס"ב, הל' גיולה ס"ב.
קלב קנט לבוש סכ"ב, ובדלקמן סכ"ז לענין הביאו מחוץ לתחום, וש"נ, וראה זכרון יוסף אות עה.

קל ח"א סקב"ה.
קלא ראה גם לעיל ס"י רב ס"ב, ס"י שבה ס"ו (ראה ב' הדעות שם).

קלב קסג ראה לעיל ס"י ש מה ס"ג.
קלג קסג מ"א שם.

קסד כדלעיל סכ"ב.

קסה לעיל ס"י תנח ס"ג, ס"י תקא ס"א, וראה ערך השלחן סעיף לו.

קסו הגהות אשרי פ"ד ס"ו, שו"ע סכ"ב.
קסז שפחת מותר אפילו לבתולה, כדלעיל סכ"ד.

קסח ראה העני"ב ר' ע"ב.
קסט לעיל ס"י שצו ס"א.

קע קע רבובש סכ"ב, ח"א סקב"ד.
קעא ראה לעיל ס"י תקו קי"א סק"ד (ד"ח ואף שבהבא).

קעב ס"א (ברעה הב').
קעג שו"ת טור"ם מרומנובת (פראג) ס"י כב, שו"ת הדשב"א ח"א ס"י תתמ (רובא גמור ס"י תרנה).

מרדכי עייובין רמז תקיד, בשם רבנו שמשון, הגהות אשרי שם, מ"א שם.

קעד ראה סעיף כד וש"נ.
קעה ח"א שם.

קעו סעיף מו.
קעז סעיף כב.

הלכות ראש השנה תקפ"תקפו

בז יכול ליתן בתוכו מים או יין קטני כדי לצחצחון קטני ואין זה כמתקן כלי ביו"ט אלא מי גלים אף בחול אסור מפני הכבוד קטני:

תקפו דין התוקע לתוך הבור וכו' ה' סעיפים:

א שמיעת קול שופר צריכה להיות בלא ערוב קול אחר כלל אבל אם שמע הקול בערוביאו לא יצא* לפיכך העומד בתוך הבית גדולה או בבור* או ברות* דהיינו בנין שרובו תחת הקרקע (אבל אם רובו למעלה מן הקרקע אע"פ שמקצתו בתוך הקרקע דינו כבית*) וכן העומד בתוך המערה* ותוקע ושמעו אחרים מבחוץ אם ברור להם ששמעו קול שופר יצאו ואם לאו לא יצאו* לפי שהקול מתבלבל בהבל הבור והרות קודם שיצא לחוץ ואפשר שלא שמעו אלא קול הברה* ומוב להחמיר שאף שברור לו שקול שופר שמע לא יסמוך על בקיאותו ויחזור וישמע שנית התקיעות שלא מן התוקע בבור אבל לא יברך שנית אלא אם כן ברור לו ששמע קול הברה* דספק ברכות להקל:

ב כמה דברים אמורים כאותם העומדים חוץ לבור אבל התוקע עצמו וכן אותם העומדים עמו בבור יצאו* שבודאי קול שופר שמעו* כמה דברים אמורים בבור ורות ומערה אבל בבית גדולה שהביתה גדולה אף התוקע והעומדים עמו בתוכה אפשר שישמעו קול הברה לפיכך אם ברור להם ששמעו קול שופר יצאו ואם לאו לא יצאו*:

ג אם התחיל לתקוע בבור ועלה חוץ לבור וגמר את התקיעה שהתחיל בבור יצא ידי חובתו* שכל מה ששמע בין כשהיה בפנים בין כשהיה בחוץ היה בודאי קול שופר* ואם כשעלה מהבור הוציא אוניו חוץ לבור קודם שהוציא השופר לחוץ לא יצא* אלא אם כן ברור לו שברגע שהקול הוציא שמע קול שופר ולפי שאי אפשר לצמצם שיוציא האוניו והשופר כאחד לכן מוב שיוציא השופר תחלה קודם לאוניו* דאז בודאי ישמע קול שופר כיון שהשופר הוא בחוץ במקום שאין שם קול הברה.

ואותם שהיו עומדים עמו בבור בשעה שהתחיל לתקוע שם* אף על פי שלא יצאו עמו מהבור אף על פי כן יוצאים בתקיעות דכשאדם בבור והשופר חוץ לבור בודאי שומע קול השופר ולא קול הברה כמו שנתבאר*:

ד השומע מקצת תקיעת קול שופר ומקצת קול הברה נכון שהיה עומד חוץ לבור והתוקע

קעח משנה לב. סת"ב. מור ושולע סכ"ג.
קעט ברייתא לג. א. מור ושולע שם.
קפ השיי במשנה שם ד"ה א. רצה. לבוש סכ"ג.
קפא גמרא (בריתא) שם. מור ושולע שם.

סימן תקפו

- א טור. לבוש ס"א.
- ב משנה כו. ב. מור ושולע ס"א.
- ג משנה שם. מ"א ס"א.
- ד רש"י עירובין קב. ב. ד"ה של בור. ח"א שם. וראה לעיל סי' תנה סכ"ג.
- ה רמ"א שם.
- ו רמב"ם פ"א ה"ה ש"רע שם.
- ז משנה ונמצא שם. לפירוש רש"י שם ד"ה אותן ומב"ם שם, ותולע שם. שביאר הרא"ש פ"ג סי' ה', ובי' ד"ה ומ"ש הרא"ש, הובא כפי' ס"ק א. לבוש שם.

- ח רא"ש שם.
- ט ט"ז שם.
- י גמרא שם. מור ושולע שם.
- יא רש"י שם.
- יב דין (ז. א.) ד"ה גמרא. בדעת הרמב"ם פ"א ה"ה. לבוש שם. (דח"א ס"ב).
- יג גמרא כה. א. מור ושולע ס"ב.
- יד רש"י שם ד"ה בתוקע. מור ושולע שם.
- טו גמרא שם. ח"א סכ"ג.
- טז מ"א שם.
- יז גמרא כה. כה. ס"ב (כשכל התקיעה בפנים). רמ"א ס"ב (כשתחלת התקיעה בפנים). ב"י ד"ה ומ"ש אבל הוא (כשכל התקיעה בפנים). ח"א ס"ב ד (כשתחלת התקיעה בפנים). עיין ח"א ס"ג ודוק.
- יח שגב שיוציא השופר תחלה קודם לאוניו.